

תתתקכב. מי שיצא מעיר שאביו ואמו שם והוא במקום סכנה ואביו ואמו מתעניין או בלא תענית מצטערין מצוה על חכן מיר שיכול להשכיר שליו מיר [א] וישלח כתב לאביו ולאמו שכבר יצא במקום סכנה ובא למקום שרצה ללכת ואל יצטערו ואל יתענו עוד.

תתתקכג. אחד היה מכבד את אביו ואת אמו והיו לו אחים ואחיות וחי מתקומטין עמו והיה מקללן ומכעיסן והיה לאביו ולאמו צער אמר לו החכם אתה מכבד את אביך ואת אמך ואתה מצטערן אילו היו קללותיך ועונשיך מתקיימין היו אביך ואמך צעורין (א) (בראשית מב כב) וגם דמו הנה נדרש וגם דם אביו ובקשו נאמר (שם כז מא) יקרבו ימי אבלי אביו ואחרנה את יעקב אחי (ב) ובחיו לא רצה להורגו שלא יצטער אביו לכך אל תצער אביך לקלל את זרעו בחיו וגם לאחר מותו יש לו לאדם לחשוב אילו היה אביו חי היה מצטער אביו גם אחרי מותו לא מקלל כי [א] חנשמה רוח האדם לאחר מותו יודעת כל מה שבזה העולם נגזר שחרי בעלי כתיב (ש"א ב לג) לאריב את נפשי חת היה לאחר מותו.

תתתקכד. אם יחדי טוב ויש לו אב רע ויש לו בנות בשומכירין אותו לפניו [א] אל תזכירהו לפניו שלא תצערנהו ואם [ב] אותו המוב יחדי טוב מזכירין אותו למוב ובאותו דבר היה רע (משלי כו ה) ענה כסיל כאיחולתו (שם כא כט) חזן איש רשע בפניו (יחזקאל מז ב) הודע וגו' את תועבותיה ואלא יבא לידי מחלוקת או תאמר לו (ישעיה ח ב) האומרים לרע טוב ולטוב רע.

תתתקכה. איש אחד בא לעיר ראה שהיו מכבדין בחור אחד בעבור אביו שהיה טוב אמר חנככם לעיר לטובים הנני אביו היה טוב וזה בנו רע [א] אין לחשות במקום חילול השם ואם יש עשיר שהוא טוב ואביו היה במלאכה

משנת אברהם

שיטענער, ונשמתה מראין להם ללדיקים כדי שישימוהו שם נשמתה נניסם נעוה"ו. ע"ש. ואין תגובה לדברים אלו מדברי רש"י שכתב שהלכות מלשערין נקנר, דהיינו דוקא ע"י תפלה והיא לטובת ישראל כדי שינקשו עליהם רחמים, כדברי התוס' בסוטה ה"ג.

סימן תתתקכ"ד

המבייש את חבירו ברמיות

[א] אל תזכירהו וכו'. מקור הדברים נמ' כ"ח, שיש צוה משום לא תונו איש את עמיתו, ושם נדף ר"ט: היינו דאמרי חכמי דקוף לי זקיפא דזיוותקיה לא ימלא לי זקוף ציניתא. וראה רמז"ם ה' דעות, ו — ת, ולא יספר לפני דבר שהוא צד ממנו, ומקורו מש"ס ה"ל, ואפילו צדו אין להזכירו כי צד הוא, וראה דרכי משה ח"מ סימן ת"כ נ"ס מהר"ם מרוטנברג אשה אחת שיאל עליה שם שזינתה נטנריא, ואחד קרא לה טנריא, ואין זה בכלל מנייה את חבירו לדון נקנס, אבל עכ"פ צד הוא ואריך לנקש ממנה סליחה, ע"ש.

[ב] את הטוב וכו'. נריך להיות: ואם אותו היהודי טוב מזכיר אותו לטוב — כלומר מזכיר את אביו לטוב — ובאותו דבר ה' — אביו — רע, ענה כסיל כאחולתו — אז תאמר לו האומרים לרע טוב ולטוב רע. — ונכאן נא הסיוס — ואלא יבא לידי מחלוקת, כלומר, רק אז תאמר לו שאינו כן מה שהוא אומר על רע טוב, אבל אם יבא לידי מחלוקת מוטב שלא תאמר לו כלל המפרש נגדפס ס', תקע"ב.

סימן תתתקכ"ה

צדיק שבנו רשע, אין מבזין אותו.

[א] אין לחשות וכו'. מקורו מסנהדרין כ"ב אמר רב אשי כמאן קרינן רשיעא בר רשיעא ואפילו לרשיעא בר לדיק כמאן כי האי תנא — דדריש שם את איהו ה"ל מחללת שם היו נוהגין צו קודש נוהגין צו חול, כבוד נוהגין צו ציון. ע"ש וראה רמ"א ח"מ, ס' ת"ב, וראה מגילה כ"ה, האי מאן דסני שמעני שרי לי לצווי צנימ"ל ושי"א, רש"י: בר גירסתא, זונה שמא קריא, שם מוסרת, כך הוא בשמות הגאונים מותר לבנות גם אמו שילדתו, וכו'. וכן הוא ברמז"ם סנהדרין פכ"ה, ומחזקין את ילדתו צנינו. ע"ש.

אבל אבי.

סימן תתתקכ"ב

למה לא תודיע יוסף את אביו בדעותו במצרים.

[א] וישלח כתב וכו'. סברות שונות נאמרו למה לא הודיע יוסף לאביו כי הוא חי במצרים, ולפענ"ד נראה משום שיוסף ידע שאביו יעקב הוא נביא ועליו לדעת נבואה מהמתהוה אל יוסף ואם אינו יודע הוא משום שחן השמים העליון ממנו, ואין מהראוי שהוא יוסף יעשה תפילה להודיע לאביו גזר רצון הש"ת. וראה מה שכתבתי לקמן סימן תתתקכ"ד.

סימן תתתקכ"ג

הנשמות יודעות מהמתהוה בעולם הזה

[א] הנשמה רוח וכו'. ע"י נצרכות י"ט, דמסיק דידעי ולמה לי למימר להו לאחזוקי לי ענותא למשה. ונתוס' סוטה ל"ד: ד"ה אבותי נקשו עלי רחמים, כתבו דמשמע נמסקא דמיתתי לא ידעין ואפילו אבות העולם, וכתבו שם בגליון הש"ס דמזוה ליישב, כלומר, דהא גאמת מסקי נצרכות דידעי, והנה אפשר דרזינו התכוון צו צוה שכתב כי הנשמה רוח האדם, כלומר, דוקא הנשמה היא יודעת ולא הגוף ומחילא מיושב הכל דשם נצרכות רוחות ה' מספרות, וכן מלי דמסיק דמשה אומר להם לאבות היינו להנשמות ונש"ס איתא דלאחר י"ב חדש הנשמה נפרדת מן הגוף לגמרי ועולה למעלה והרוח תשוב אל אלקים, לכן בסוטה דאמרינן דכלל השתטח על קברי אבות, מקום הגופים שפיר מקשי נתוס' מהא דנצרכות דדוקא הנשמות יודעות, ולא הגופים, ולפי זה מה שפירש"י עה"ת וירעו לנו ולאבותינו מחאן שהאבות מלשערין נקנר, דמשמע דידעין ומלשערין נקנר על צד נניסם נעוה"ב, נע"כ מפרש דידעין ע"י תפלה שהחיים מתפללים, כמו שכתבו נתוס' ה"ל בסוטה.

ובשפת אמת

למון זקל"ה מגור פרשת צו מהקדק נקרא: אשר לא ראו אבותיך ואבות אבותיך מיום היותם על האדמה עד היום הזה, וגו'. דמשמע דביום הזה יראו אבותיו של פרעה מה שיתהוה בעולם הזה, והלא כבר מתו, אלא דכשנאחז חלילה לרה על ישראל, מונעים במרומים מהאבות והלדיקים שלא יראו ושלא ידעו מהה כדי שלא יטערו, ולהיפך נרשעים מראים להם נצרות נניסם נעוה"ב כדי

תתתקכב. (א) בראשית רבה פ"א: דמו וגו' דם הזקן. (ב) שם פרשה ס"ו: בא לו עשו במתינה אמר מה אני מכירך את אבא אלא יקרבו ימי